

Sức mạnh của việc đặt câu hỏi trong lớp học

Bạn có biết rằng giáo viên đặt đến 400 câu hỏi chỉ trong một ngày học? Đặt câu hỏi là một bản năng đối với giáo viên. Các câu hỏi trở thành một phần trong ngôn ngữ của lớp học. Tuy vậy, chúng ta đã thực sự tận dụng tốt nhất những câu hỏi này?

Các câu hỏi bạn đang đặt cho học sinh có phải là các câu hỏi ở tầng nhận thức thấp? Việc kiểm tra cách hỏi học sinh và cách đặt các câu hỏi hiệu quả hơn để phát triển tư duy của các em là vô cùng quan trọng.

Việc đặt câu hỏi trong lớp học tạo ra những thử thách cho học sinh, việc này giúp các em tiếp nhận kiến thức. Điều này đặc biệt quan trọng trong việc thúc đẩy các kỹ năng tư duy cấp độ cao, trí sáng tạo cũng như thúc đẩy quá trình học tập.

Bạn có đang lên kế hoạch và suy nghĩ về những câu hỏi được đặt ra cho học sinh?

Bạn có đang phân tầng kiến thức và khuyến khích học sinh tự đặt câu hỏi?

Đặt nhiều dạng câu hỏi khác nhau và cung cấp cho học sinh kiến thức để tự đặt câu hỏi của mình giúp thúc đẩy các kỹ năng tư duy cấp độ cao và phát triển các kỹ năng để học sinh trở thành những người học cả đời.

Dưới đây là một vài lời khuyên giúp bạn có thể tạo ra các dạng câu hỏi khác nhau trong lớp học.

Đặt câu hỏi trong lớp học

Các lời khuyên và mẹo nhỏ

Thời gian suy nghĩ – Tôi luôn để học sinh của mình có thời gian trả lời câu hỏi. Nếu lúc nào bạn cũng tìm cách giúp học sinh trả lời, học sinh sẽ luôn luôn trông chờ bạn tiếp tục làm việc đó.

Đặt câu hỏi bóng chuyền – Giáo viên đặt câu hỏi giống như chơi bóng chuyền. Giáo viên đặt câu hỏi cho một học sinh. Học sinh này sau khi trả lời xong sẽ tiếp tục chuyền bóng cho một bạn khác và đặt câu hỏi liên quan tới cùng một chủ đề. Đây là một phương pháp tuyệt vời để đào sâu vào một chủ đề. Phương pháp đặt câu hỏi này cũng khuyến khích học sinh tự nghĩ ra câu hỏi của riêng mình.

Gọi điện thoại cho người thân – Ngày còn đi học, tôi rất ghét bị gọi đứng lên trả lời câu hỏi. Việc này khiến tôi rất hồi hộp, khiến tôi không thể suy nghĩ mạch lạc. Phương án dự phòng này sẽ rất hữu hiệu trong việc giúp các em học sinh nhút nhát: cho phép các em nhờ bạn mình trả lời hộ. Điều này giúp đảm bảo cả lớp sẽ lắng nghe câu hỏi, sẵn sàng tham gia và loại bỏ sự căng thẳng khi giáo viên đặt câu hỏi.

Khuyến khích các câu hỏi W – Bên cạnh việc trả lời câu hỏi, học sinh cũng cần phải biết cách tự đặt câu hỏi.

Sử dụng các mẫu câu hỏi “ai (Who), cái gì (What), ở đâu (Where), khi nào (When) và tại sao (Why)” làm điểm khởi đầu để thúc đẩy trí tò mò và yêu cầu học sinh phải động não.

Câu hỏi kép – Một phương pháp để giáo viên hiểu sâu hơn và kiểm tra độ nhận thức của học sinh về một chủ đề, theo đó sau khi đặt ra một câu hỏi, giáo viên luôn tìm cách đặt ra một câu hỏi phù hợp tiếp theo.

Câu hỏi béo và gầy – Hãy trao đổi với học sinh về các câu hỏi béo và gầy! Câu hỏi béo thường có câu trả lời lên tới 15 từ hoặc hơn, qua đó khuyến khích học sinh đưa ra một câu trả lời chi tiết và mở rộng thêm về chủ đề đó. Trong khi đó, câu hỏi gầy thường được đánh giá là không gây khó khăn, hỏi về kiến thức mà không yêu cầu tư duy hay lý luận. Hầu hết các câu hỏi gầy chỉ yêu cầu câu trả lời “Có” hoặc “Không”.

Luôn đặt câu hỏi – Khuyến khích học sinh luôn luôn đặt câu hỏi: trước khi học, trong khi học và sau khi học.

Lên ý tưởng một cách kỹ lưỡng cho việc sử dụng các poster và tài liệu để giúp bạn và các học sinh của bạn biết cách đặt câu hỏi hiệu quả là một phương pháp tốt để đảm bảo chiều sâu của các câu hỏi được đặt trong lớp học của bạn.

Giáo viên cũng nên khuyến khích học sinh đặt các câu hỏi mang tính chất suy ngẫm/nhìn lại vào cuối buổi học để tạo thành một thói quen cho lớp học.

Nghệ thuật đặt câu hỏi hiệu quả

Tại sao việc đặt câu hỏi hiệu quả lại là một nghệ thuật? Bởi công việc này tốn rất nhiều thời gian, công sức cũng như suy nghĩ. Hỏi đúng câu hỏi trong lớp học giúp giáo viên nắm được học sinh đã biết những gì, chưa biết những gì và cần biết những gì. Các câu hỏi cho phép giáo viên xác định được các em học sinh nào còn đang gặp khó khăn và những em có kết quả tốt trong việc học.

Việc đặt câu hỏi hiệu quả giúp giáo viên hiểu tiến độ học tập của học sinh hơn trong suốt quá trình giảng dạy chứ không chỉ ở thời điểm đầu. Sử dụng các câu hỏi xuyên suốt một bài giảng giúp cho học sinh chú tâm vào bài học và cho phép giáo viên tiếp cận nhiều học sinh và các cách suy nghĩ cá nhân của các em hơn. Sử dụng các câu hỏi mở với nhiều câu trả lời khả thi là một phương pháp vô cùng quan trọng.

Khi nào đặt câu hỏi và đặt câu hỏi như thế nào?

Một vài câu hỏi xuất hiện một cách tự nhiên từ trước khi học. Đây là những câu hỏi giúp giáo viên định hình xuất phát điểm của học sinh, biết được những học sinh nào nắm được các khái niệm quan trọng từ các năm học trước để từ đó xác định được mục tiêu học tập chúng ta sẽ đặt ra.

Các câu hỏi khác nên được đặt ra trong quá trình học tập chính. Những câu hỏi này cho ta biết học sinh nắm được một khái niệm cụ thể đến mức nào và khả năng áp dụng kiến thức vào bức tranh tổng thể của học sinh. Loại câu hỏi này cũng cho phép giáo viên đánh giá mức độ phát triển các kỹ năng đang được học và mức độ lĩnh hội kiến thức của học sinh. Không những vậy, với loại câu hỏi này, giáo viên còn có thể tự đánh giá được phương pháp giảng dạy của mình. Bên cạnh phát triển các kỹ năng và sự tự tin của người học, tự nhìn lại phương pháp giảng dạy cũng là một mục tiêu cần được thực hiện bởi các giáo viên.

Có những câu hỏi được thiết kế dành cho toàn bộ học sinh trong một lớp. Dạng câu hỏi này thường được đặt khi kết thúc buổi học hoặc ở giữa bài giảng. Mục đích của dạng câu hỏi này là để kiểm tra mức hiểu của học sinh ở một giai đoạn cụ thể. **Những câu hỏi này được sử dụng cho toàn bộ lớp học và việc lựa chọn học sinh trả lời là rất quan trọng.** Ví dụ: chúng ta mời các em học sinh còn gặp khó khăn với nội dung này được trả lời và đóng góp ý kiến trước để xác định các em đã nắm được những nội dung nào, sau đó mới mời một em học sinh giỏi và tự tin hơn trình bày để đóng góp nội dung đầy đủ hơn cho buổi thảo luận. Phương pháp này giúp tất cả các em học sinh cảm thấy mình đều được trân trọng, lắng nghe và được công nhận trong lớp.

Các phương pháp đặt câu hỏi hiệu quả

Xây dựng danh sách

Tạo ra một ngân hàng 'mẫu câu hỏi'. Danh sách các câu hỏi này có thể được tích góp dần qua nhiều năm, và chia mục đích sử dụng khác nhau tùy theo từng khối và mức phát triển tư duy giáo dục.

Luôn đặt câu hỏi mở

Tất cả các mẫu câu hỏi hiệu quả đều là câu hỏi mở. Câu hỏi càng mở, học sinh sẽ càng có thể suy ngẫm tốt hơn và trở nên tự tin hơn trong việc chia sẻ những điều mình biết. Ví dụ: câu hỏi "Có bao nhiêu cách để em thể hiện cách nghĩ của mình?" đã được chứng minh có độ hiệu quả cao hơn rất nhiều so với "Hãy cho thầy/cô biết phương pháp em đã sử dụng."

Đừng vội vàng

Đôi khi chúng ta hối thúc học sinh đưa ra câu trả lời ngay lập tức. Hãy xác định trước một khoảng thời gian dành cho học sinh suy nghĩ về câu trả lời, và đừng sợ sự im lặng trong lớp học. Điều này có thể tạo nên sự khác biệt không chỉ về chất lượng của câu trả lời mà còn giúp nhiều em học sinh có đủ tự tin để đóng góp ý kiến của mình.

Khi bạn càng có nhiều trải nghiệm với phương pháp đặt câu hỏi hiệu quả, bạn sẽ càng nhận ra rằng các em học sinh có thể khiến chúng ta vô cùng ngạc nhiên. Học sinh thích được tham gia chủ động vào bài học và rất thường xuyên sẽ tìm ra những sự liên hệ giữa các kiến thức được học khiến chính các thầy/cô giáo cảm thấy bất ngờ. Nghệ thuật đặt câu hỏi hiệu quả nằm ở chỗ người giáo viên thu hút sự tham gia của học sinh, xác định mục đích rõ ràng cho mỗi câu hỏi đặt ra, nhưng luôn sẵn sàng cùng học sinh khám phá một con đường khác đi tới kiến thức.

Việc đặt câu hỏi hiệu quả yêu cầu người giáo viên phải chủ động lắng nghe học sinh trong giờ học. Bằng cách này, giáo viên xây dựng được mối quan hệ tốt hơn với học sinh và hiểu rõ hơn về tiến độ học tập của các em. Học sinh được thường xuyên thử thách suy nghĩ vượt ra ngoài những kiến thức và cách nghĩ quen thuộc của các em và thử sức khám phá các khái niệm được đề ra trong chương trình học.

Khóa Bồi dưỡng Giáo viên
Hà Nội 2018

Three Step Interview

Overall aim: A cooperative learning strategy, the three step interview encourages students to develop active listening skills by quizzing one another, sharing their thoughts, and taking notes.

When to apply: Before using the strategy, you may find it useful to have students explore the types of questions reporters ask in interviews and at what point in an interview they ask them. You may also want to provide recording sheets to use when they are assigned the “reporter” role.

How to use this strategy? To use the three step interview process, divide students into groups of three, and assign three roles: interviewer, interviewee, and notetaker.

After also assigning a theme or topic of discussion, have students participate in a five to ten minute interview to discuss what they found to be the key information relating to the topic.

After each interview, have students rotate roles. Depending on factors including the grade level of your students and their experience with the strategy, you may adjust the length of the time for each interview.

Example:

Kagan
Three-Step Interview
Students interview a partner and then share with teammates what they learned.

Steps

- 1 Teacher provides the **interview** topic and states the **duration** of the interview.
- 2 Teacher calls for **Think Time**.
- 3 In pairs, Student **A** interviews Student **B**.
- 4 Pairs **switch** roles: Student B interviews Student A.
- 5 Pairs **pair** to form groups of **four**.
- 6 **RoundRobin**: Each student in turn shares with the team what he/she learned in the **interview**.

Ideas For My Class...

The infographic includes a cartoon illustration of two students, a boy and a girl, sitting at a table and talking. The boy is on the left, wearing a suit and tie, and the girl is on the right, wearing a dress. They are both looking at each other as if in conversation.

How does it work?

The three-step interview confers benefits including:

- **Helping** students learn and apply different questioning strategies
- **Strengthening** students' connection with course material in a creative and engaging way
- **Producing** a sense of accountability, with students working together to complete a task and grasp a lesson

Handwritten signature

**Khóa Bồi dưỡng Giáo viên
Hà Nội 2018**

Hỏi đối vai

Mục tiêu tổng quan: Khuyến khích thảo luận cởi mở giữa các học sinh về bất kỳ môn học hoặc chủ đề nào

Thời điểm áp dụng: Sau khi kết thúc giảng dạy một chủ đề hoặc để ôn lại các bài học cũ/bài tập về nhà

Phương thức áp dụng: Theo cặp, các em học sinh sẽ đóng vai giáo viên và đặt câu hỏi cho một bạn học sinh khác. Để giúp quy trình này trở nên dễ dàng hơn, giáo viên có thể cung cấp các câu hỏi mẫu. Mặc dù đã được cung cấp các câu hỏi mẫu, học sinh vẫn phải vận dụng kỹ năng tư duy phản biện để đặt câu hỏi về các bài học, chủ đề và tài liệu đã được sử dụng và giảng dạy trong lớp học.

Ví dụ:

Câu hỏi gốc – Dạng bao quát	Câu hỏi gốc – Dạng kết nối
Mô tả x theo cách của em.	Giải thích x xảy ra như thế nào và tại sao z.
Ý nghĩa của y là gì?	x và y giống nhau như thế nào?
Tại sao z lại quan trọng?	x và y khác nhau như thế nào?
Có thể sử dụng x để làm y như thế nào?	x liên quan như thế nào đến các kiến thức chúng ta đã được học trước đây?

Công dụng của phương pháp này?

Sử dụng các câu hỏi mẫu này làm nền tảng để khám phá các khái niệm được nêu trong tài liệu học, giúp học sinh tìm hiểu các chủ đề mới và những quan điểm khác nhau liên quan đến bài học.

Cũng giống như phương pháp để học sinh tự viết các câu hỏi cho bài kiểm tra – một loại hình hoạt động thử nghiệm trong lớp học – phương pháp hỏi đối vai giúp học sinh tham gia vào quá trình học tập, từ đó các em có thể hiểu sâu rộng hơn về các nội dung trong tài liệu học tập.

Phương pháp hỏi đối vai đặc biệt hữu ích khi:

- Ôn luyện trước kỳ thi hay các bài kiểm tra
- Giới thiệu một chủ đề mới hoặc một chương mới trong khóa học
- Thảo luận một cách chi tiết khi đọc/viết các tài liệu

Bảng dưới đây đưa ví dụ về một hoạt động trong mỗi tiết học của môn Tiếng Anh và các môn Khoa học ở từng cấp độ tư duy.

Cấp độ suy nghĩ	Tiếng Anh (Đọc một câu chuyện)	Khoa học (Hệ Mặt Trời)
Nhớ	Nhân vật chính là ai?	<p>Liệt kê các hành tinh trong hệ mặt trời.</p> <p>Liệt kê 3-5 đặc tính của từng hành tinh.</p> <p>Liệt kê các đặc tính của sao chổi, thiên thạch, và tiểu hành tinh.</p>
Hiểu	Ý chính của câu chuyện là gì?	<p>Tự dùng lời của em để diễn đạt các giả thuyết của Ptolemy, Copernicus, Galileo và Newton liên quan tới cấu trúc của hệ mặt trời.</p> <p>Hãy miêu tả giả thuyết của phần lớn các nhà khoa học về sự hình thành của hệ mặt trời.</p>
Vận dụng	Nếu được phỏng vấn nhân vật chính, em sẽ đặt những câu hỏi gì?	<p>Xác định và phân loại những “hành tinh bí ẩn” này thành các hành tinh vòng trong hoặc hành tinh vòng ngoài dựa trên đặc tính của chúng.</p> <p>Em hãy sử dụng kiến thức toán để xác định cân nặng của mình trên từng hành tinh thuộc hệ mặt trời.</p>
Phân tích	Câu chuyện này có liên hệ tới cuộc sống của em như thế nào?	<p>So sánh và đối chiếu các bức ảnh chụp các địa mạo trên Trái Đất và Sao Hỏa. Em nghĩ các đặc tính về bề mặt Sao Hỏa được hình thành như thế nào?</p> <p>Dựa trên dữ liệu đã có, em có thể đưa ra kết luận gì về mối quan hệ giữa khoảng cách từ một hành tinh tới mặt trời và vận tốc quỹ đạo của nó?</p>
Đánh giá	Nếu em là nhân vật trong truyện, em sẽ đưa ra lựa chọn như thế nào?	Viết một bài luận bảo vệ hoặc phản bác ý tưởng đưa người lên Sao Hỏa. Sử dụng kết quả nghiên cứu để chứng minh quan điểm của em.
Sáng tạo	Em có thể thay đổi mạch truyện như thế nào để tạo nên một câu chuyện mới?	<p>Thiết kế một thí nghiệm để điều tra mối quan hệ giữa tốc độ của thiên thạch và kích cỡ của hố va chạm.</p> <p>Xây một mô hình hệ mặt trời theo tỉ lệ bằng vật liệu có sẵn tại nhà.</p> <p>Tạo ra một trò chơi cho các em nhỏ có thể học về hệ mặt trời.</p>

**Khóa Bồi dưỡng Giáo viên
Hà Nội 2018**

Biện pháp nghỉ

Mục tiêu tổng quan: Dùng **biện pháp nghỉ** để đưa các đoạn nghỉ có tính toán vào thời gian giảng bài trên lớp, qua đó giúp học sinh hiểu sâu hơn về nội dung được học.

Thời điểm áp dụng: Trong giờ học. Để áp dụng biện pháp ngắt quãng, sắp xếp những khoảng nghỉ từ 2-3 phút sau mỗi 10-15 phút giảng bài.

Phương thức áp dụng: Trong mỗi khoảng nghỉ, khuyến khích học sinh chia cặp để thảo luận hoặc sửa lại ghi chú trong vở nhằm làm rõ những nội dung chủ đạo của bài giảng, đồng thời đặt câu hỏi và giải đáp những câu hỏi giáo viên đưa ra.

Một hoạt động khác là học sinh có thể làm việc nhóm để cùng viết một đoạn văn ngắn nhằm liên kết hoặc nhấn mạnh các ý chính được viết lại trong vở của một bạn cùng nhóm.

Ví dụ: Một nghiên cứu được thực hiện vào năm 2014 đã đưa ra kết luận rằng những khoảng nghỉ ngắn trong một bài giảng có thể giúp tăng cường độ tập trung và kết quả học tập của học sinh. Nghiên cứu này đã xác định biện pháp nghỉ là “một phương pháp học tập chủ động có hiệu quả tốt trong việc giúp học sinh rà soát lại và suy ngẫm về ghi chú của mình, cũng như thảo luận và giải thích các ý tưởng chủ đạo với các bạn cùng nhóm”.

Công dụng của phương pháp này: Việc sử dụng biện pháp nghỉ sẽ kéo dài thời lượng tiết học một cách tối thiểu nhưng có thể mang lại những lợi ích vô cùng to lớn cho học sinh so với những bài giảng liên tục mà không dành bất cứ thời gian nghỉ nào.